

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudkyň JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobce **V. H.**, zast. JUDr. Milanem Holomkem, advokátem, se sídlem v Lešetíně II/385, Zlín, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o starobní důchod, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 21. 8. 2003, č. j. 32 Cad 35/2003 – 28,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 8. 2003, č. j. 32 Cad 35/2003 – 28 **se zrušuje** a věc **se mu vrací** k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalované“) byl žalobci upraven od 15. 8. 2001 starobní důchod podle ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v platném znění (dále jen „ZDP“) tak, že tento důchod činí 7810 Kč měsíčně, přičemž podle nařízení vlády č. 345/2001 Sb. se žalobci od prosince 2001 zvyšuje procentní výměra starobního důchodu na 7020 Kč měsíčně a základní výměra se nezvyšuje. V odůvodnění žalovaná vysvětlila, že základní výměra starobního důchodu činí 1310 Kč měsíčně a procentní výměra se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu (dále jen „VPZ“), který činí 9420 Kč, přičemž jeho výše odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu 17 394 Kč zjištěnému za roky 1986 – 2000. Procentní výměra důchodu ke dni vzniku nároku za 46 roků pojištění činí přitom 69% VPZ, což je 6500 Kč; protože tato částka je vyšší než procentní výměra důchodu, pokud by byl vypočten podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, činí pouze 3777 Kč, náleží žalobci procentní výměra ve výši 6500 Kč. Dále žalovaná v odůvodnění uvedla, že tato úprava je důsledkem dodatečného

zápočtu nově prokázaného vyměřovacího základu (výdělku), a že tímto rozhodnutím ruší své předchozí rozhodnutí z 1. 10. 2001.

Opravným prostředkem ze dne 26. 9. 2002 považovaným podle ustanovení § 129 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb. – soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) od 1. 1. 2003 za správní žalobu a doplněným na výzvu soudu dne 17. 3. 2003, domáhal se žalobce přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 27. 8. 2002 a namítal, že mu nebyly do vyměřovacích základů zahrnuty výdělky z vedlejšího pracovního poměru u n. p. K. O. za roky 1986, 187 a 1988 s tím, že evidenční listy důchodového pojištění, které se u uvedeného zaměstnavatele nenacházejí (byly zničeny při povodních v roce 1997), lze doložit např. znaleckým posudkem znalce Z. K., který byl vypracován pro soudní řízení vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 6 C 311/88. Žalobce proto žádal o zápočet částek 2254 Kč za rok 1986, 9366 Kč za rok 1987, 11 235 Kč za rok 1988 do ročních vyměřovacích základů pro stanovení procentní výměry důchodu. Dále namítal, že mu do vyměřovacích základů nebyl zahrnut výdělek u společnosti F. a. s., a jejího nástupce A. a. s., za roky 1998, 1999, 2000 a 2001, k čemuž uvedl, že s ním společnost F. a. s., rozvázala v roce 1998 pracovní poměr výpovědí, ohledně které se však domohl v soudním řízení určení její neplatnosti, a to rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 23. 3. 1999, č. j. 7 C 236/98 - 106 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 1. 12. 2002, č. j. 15 Co 412/99 - 129. S nástupnickou společností pak žalobce uzavřel dohodu o sporných nárocích dne 6. 4. 2001 a na jejím základě mu byla vyplacena náhrada mzdy. Žalobce vyslovil přesvědčení, že uvedené dluhy na mzdě za období let 1998, 1999, 2000 a 2001 mu měly být zahrnuty do vyměřovacích základů pro výpočet starobního důchodu a to ve výši 32 784 Kč za rok 1998, ve výši 95 339 Kč za rok 1999, 41 904 Kč za rok 2000 a 88 151 Kč za rok 2001. Na zápočtu naposledy uvedené náhrady mzdy za rok 2001 již netrval s ohledem na skutečnost, že náležela mimo rozhodné období pro výpočet důchodu (starobní důchod byl přiznán od 19. 8. 2001). Žalobce zdůraznil, že nemůže být přičtena k jeho tíži skutečnost, že tyto mzdové nároky, které by mu „normálně“ byly vyplaceny v letech 1998 – 2001, a to vždy měsíčně, mu ve skutečnosti byly vyplaceny najednou až v roce 2001 v návaznosti na pravomocně skončené soudní řízení o neplatnost výpovědi z pracovního poměru. Takovýto postup pocítuje jako křivdu a nespravedlnost vůči jeho osobě, neboť je *de facto* postižen dvakrát; nejprve byl postižen po dobu soudního řízení o neplatnost výpovědi, kdy mu nebyla zaměstnavatelem vyplácena mzda, na kterou měl nárok a nyní je postižen podruhé, kdy konečně náhrada mzdy vyplácena téměř po třech letech ode dne neplatné výpovědi z pracovního poměru, mu není zahrnuta do vyměřovacích základů. Obrátil se proto i na ministra práce a sociálních věcí se žádostí na odstranění tvrdosti zákona, avšak tato nebyla do dne podání žaloby vyřízena. Žalobce navrhoval zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalované k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně napadeným rozsudkem č. j. 32 Cad 35/2003 - 28 ze dne 21. 8. 2003, zrušil přezkoumávané rozhodnutí žalované pro vady řízení a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Žalované uložil povinnost nahradit žalobci na nákladech řízení částku 1974 Kč do 15-ti dnů od právní moci rozsudku k rukám žalobcova zástupce. Po zhodnocení provedených důkazů dospěl uvedený soud k závěru, že žaloba proti napadenému rozhodnutí je zčásti důvodná. Oprávněnou shledal námitku žalobce směřující proti stanovení ročních vyměřovacích základů za roky 1986, 1987 a 1988, kdy žalobce prokázaně pracoval ve vedlejším pracovním poměru u podniku K. n. p. O. Žalobcův nárok na zápočet částek 2254 Kč do ročního vyměřovacího základu za rok 1986, 9366 Kč za rok 1987 a 11 235 Kč za rok 1988 shledal za dostatečně prokázaný znaleckým posudkem Z. K., který byl vypracován pro účely pracovněprávního sporu vedeného u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 6 C 311/88. V tomto směru vytkl Krajský soud v Brně žalované nedostatečné zjištění skutečného stavu

věci, a proto zrušil napadené rozhodnutí a zavázal žalovanou právním názorem zahrnout do ročních vyměřovacích základů žalobce za roky 1986, 1987 a 1988 částky výše již uvedené.

Neoprávněným shledal soud námitku žalobce proti stanovení ročních vyměřovacích základů za roky 1998, 1999 a 2000, když v tomto směru vycházel ze zjištění, že žalobci byla dána zaměstnavatelem F. a. s., N. dne 20. 7. 1988 neplatná výpověď a jeho pracovní poměr skončil na základě dohody až dne 31. 7. 2001. Po celou dobu od neplatného rozvázání pracovního poměru do jeho skončení dohodou zaměstnavatel žalobci nepřiděloval práci, ani mu nevyplácel mzdu. Jednalo se o překážku v práci na straně zaměstnavatele podle § 130 Zákoníku práce. Náhrada mzdy v souvislosti s neplatným rozvázáním pracovního poměru v celkové výši 139 447 Kč byla žalobci zúčtována právní nástupkyní zaměstnavatele organizací A., o. z. F. N. až v dubnu 2001, tedy v měsíci, kdy byla mezi žalobcem a touto organizací uzavřena dohoda o sporných nárocích a o rozvázání pracovního poměru. V tomto měsíci také byly odvedeny platby pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Soud dospěl k závěru, že zúčtovanou částku náhrady mzdy nelze rozpočítat na jednotlivé měsíce a roky, za něž náležela od okamžiku neplatného rozvázání pracovního poměru, jak požaduje žalobce, neboť by to bylo v rozporu s ustanovením § 6 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., podle něhož se náhrady mzdy považují za příjem v měsíci, za který byla tato náhrada (jinak nepochybně patřící ve smyslu ustanovení § 5 odst. 2 téhož zákona do vyměřovacího základu zaměstnance) zúčtována, tj. v daném případě v měsíci dubnu roku 2001. Soud zdůraznil, že tato doba ostatně není ani dobou pojištění podle ustanovení § 11 odst. 2 ZDP, neboť toto ustanovení váže zápočet doby na dosažení příjmů z výdělečné činnosti pro stanovení pojistného za jednotlivé kalendářní měsíce a nerozlišuje ani nečiní právně relevantními důvody, pro které tyto příjmy dosaženy nebyly. Z tohoto důvodu nevyhověl soud návrhu žalobce na přerušení soudního řízení a předložení věci Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení uvedeného ustanovení. Vyslovil přesvědčení, že ustanovení § 11 odst. 2 ZDP samo o sobě právo občanů na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří zaručené článkem 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod nenarušuje, pouze neřeší případy, kdy právo občana bylo dotčeno jiným, protiprávním úkonem, zde konkrétně neplatným rozvázáním pracovního poměru. V důsledku toho byla žalobci vyplacena náhrada mzdy z neplatného skončení pracovního poměru mimo rozhodné období pro výpočet osobního vyměřovacího základu, ačkoliv jinak by se nepochybně jednalo o příjmy, které měly být žalobci vypláceny v pravidelných měsíčních částkách v jeho průběhu. Soud připouští, že pak aplikace zmíněných ustanovení zákona o pojistném a zákona o důchodovém pojištění dopadla na žalobce s tvrdostí, kterou zákonodárce zřetelně nezamýšlel, připomněl však, že není v pravomoci soudu, ale ministra práce a sociálních věcí odstraňovat případné tvrdosti zákona ve smyslu § 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb.

Proti rozsudku podal žalobce včas kasační stížnost, a to z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Žalobce (dále též jen „stěžovatel“) nesouhlasil se závěry soudu stran neoprávněnosti námitky žalobce proti stanovení ročních vyměřovacích základů za roky 1998, 1999 a 2000, když nesouhlasí především s tím, že by vyplacenou náhradu mzdy nebylo možno rozpočítat na jednotlivé měsíce a roky od okamžiku neplatného rozvázání pracovního poměru. Vyslovuje přesvědčení, že takový postup by nebyl v rozporu s ustanovením § 6 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., neboť výše náhrady mzdy byla stanovena právě podle jednotlivých měsíců a let, po které žalobci jeho zaměstnavatel nepřiděloval práci, ačkoliv tak správně činit měl. Jde přitom nepochybně o příjem započitatelný pro účely důchodového pojištění ve smyslu § 5 odst. 2 písm. a) téhož zákona. Žalobce dodává, že pokud stát obdržel v souvislosti s náhradou mzdy

vyplacenou žalobci všechny pohledávky (tj. daň z příjmu, odvody na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti), je pak absurdní, aby se tento příjem v podobě vyplacené náhrady mzdy neprojevil v osobním vyměřovacím základu pojištěnce. Je sice pravdou, že stát stejně jako žalobce, obdržel tyto příjmy později než měl, ale podstatné je, že je obdržel. Ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. přitom stanoví, že rozhodným obdobím je kalendářní měsíc, za který se pojistné platí a nikoliv měsíc, za který bylo zaplacené. Ústavně konformním výkladem tohoto ustanovení by bylo možno učinit závěr umožňující rozpočítání vyplacené náhrady mzdy na jednotlivé kalendářní měsíce a roky. Jiný výklad dle názoru žalobce znamená porušení článku 30 odst. 1 a článku 2 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a článku 1 Ústavy České republiky. Stěžovatel dále nesouhlasí s tím, že ustanovení § 11 odst. 2 ZDP by nerozlišovalo ani nečinilo právně relevantními důvody, pro které příjmy dosaženy nebyly a že toto ustanovení neřeší případy, kdy právo občana bylo dotčeno jiným, protiprávním úkonem, konkrétně v případě žalobce neplatným rozvázáním pracovního poměru. Podstatné v dané věci je, že příjmy v rozhodném období dosaženy byly, toliko mu byly zaměstnavatelem v důsledku protiprávního postupu vyplaceny později. Pokud pak snad ustanovení § 11 odst. 2 ZDP tento případ neřeší, pak se jedná o mezeru v zákoně, která nemůže jít k tíži stěžovatele a kterou je možno překonat ústavně konformním výkladem zmíněného ustanovení v kontextu s již citovanými ustanoveními zákona o pojistném. Žalobce proto nesouhlasí s tím, že v jeho případě se jedná o situaci v podobě tzv. „tvrdosti zákona“ a připomíná, že ministru práce a sociálních věcí již takovou žádost podal a pokud by se ministr práce a sociálních věcí s názorem soudu ztotožnil, pak mu nic nebránilo, aby o žádosti stěžovatele meritorně rozhodl a případně jí vyhověl. Nebylo by pak důvodu podávat správní žalobu. Ministr práce a sociálních věcí však svým rozhodnutím ze dne 22. 4. 2003 řízení o žádosti stěžovatele přerušil. Stěžovatel připomíná, že na odstranění tvrdosti zákona není právní nárok a nepovažuje proto tuto možnost za účinný právní prostředek nápravy vzniklé situace. Tou je stěžovatel postižen za protiprávní chování svého zaměstnavatele znovu, tentokrát trvale v podobě sníženého ročního vyměřovacího základu pro výpočet důchodu. Stěžovatel je přesvědčen, že Krajský soud v Brně měl stěžovatelův návrh na přerušování řízení a předložení věci ústavnímu soudu zamítnout pouze za situace, pokud by ústavně konformním výkladem vyložil ustanovení § 5 odst. 2 písm. a), § 6 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. a § 11 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. a uznal důvodnými i námitky žalobce proti stanovení ročních vyměřovacích základů za roky 1998, 1999 a 2000. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud svým rozsudkem zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek a řízení předcházející jeho vydání v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. Kasační stížnost neshledal důvodnou. Při posuzování důvodnosti kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud ke stejnému právnímu závěru stran otázky možnosti zápočtu částky náhrady mzdy, která byla žalobci vyplacena až v souvislosti se skončením řízení o neplatnost rozvázání jeho pracovního poměru, přičemž tuto nebylo možno rozpočítat na jednotlivé měsíce a roky od okamžiku neplatného rozvázání pracovního poměru a zvýšit tak roční vyměřovací základy stěžovatele za roky 1998, 1999 a 2000 pro stanovení osobního vyměřovacího základu stěžovatele pro výpočet dávky důchodového pojištění, jako krajský soud, a proto kasační stížnost svým rozsudkem ze dne 17. 5. 2004, č. j. 5 Ads 60/2003 - 47 zamítl.

Proti rozsudku Nejvyššího správního soudu podal stěžovatel ústavní stížnost, o které rozhodl Ústavní soud nálezem ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. II. ÚS 348/04 tak, že rozsudek Nejvyššího správního soudu zrušil. Dospěl k závěru, že nelze použít při výkladu ust. § 5 odst. 1, 2 a § 6 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., ve spojení s ust. § 11 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. toliko gramatický výklad, jak učinily soudy obou stupňů, bez přihlídnutí ke smyslu a účelu dotčených ustanovení i celého systému důchodového pojištění a bez přihlídnutí k povaze samotného soudního řízení o neplatnost rozvázání pracovního poměru, jehož výsledkem bylo vydání rozhodnutí, jímž byla určena neplatnost výpovědi z pracovního poměru, čemuž následovalo uzavření dohody o sporných nárocích. Přestože ust. zákona 589/1992 Sb. a zák. č. 155/1995 Sb. zohledňují pouze modelovou situaci, kdy zaměstnanec dosahuje pravidelnou měsíční mzdu, z níž je placeno pojistné, z logiky věci je nutno dovodit, že i náhrada mzdy dle ust. § 61 odst. 1 zákoníku práce, vyplacená stěžovateli až v souvislosti s rozhodnutím soudu o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru, je příjmem započitatelným do vyměřovacího základu, který lze rozpočítat na jednotlivé kalendářní měsíce a roky po dobu neplatného rozvázání pracovního poměru. Náhrada mzdy má v daném případě charakter ekvivalentu mzdy a je zúčtovatelná stejně jako mzdy. Tuto účast stěžovatele na důchodové pojištění tedy lze promítnout do zápočtu doby pojištění. Z ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. ani nelze dovodit, že by vylučovalo možnost zpětného rozúčtování příjmů, jež se zahrnují do vyměřovacího základu.

Nejvyšší správní soud vázán ve věci rozhodnutím Ústavního soudu proto napadený rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně je v dalším řízení vázán právním názorem výše uvedeným (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 17. srpna 2005

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu